

**RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA IJRO ETUVCHI
HOKIMIYAT FUNKSIYALARINING TRANSFORMATSIYASI**

Mamanazarov Solijon Sherzodbek o‘g‘li

TDYU 70420106-Davlat boshqaruvi huquqi magistranti

Ilmiy rahbar: Axmedshayeva Mavluda Axatovna

TDYU yu.f.d., professor (professorlar kengashi raisi)

Annotatsiya: Ushbu tezis raqamlashtirish jarayonlari sharoitida ijro etuvchi hokimiyat funksiyalarida yuz berayotgan transformatsion o‘zgarishlarni huquqiy-institutsional jihatdan tahlil qiladi. E-government texnologiyalari, sun'iy intellekt va ma'lumotlar boshqaruvi tizimlarining joriy etilishi natijasida davlat boshqaruvi paradigmasidagi sifatli o‘zgarishlar, yangi huquqiy muammolar va ularni hal etish yo‘llari o‘rganilgan. O‘zbekistondagi my.gov.uz, EGIZ platformalari hamda xorijiy tajriba tahlili asosida xulosalar chiqarilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli transformatsiya; e-government; ijro hokimiyati; sun'iy intellekt; davlat xizmatlari; ma'lumotlar boshqaruvi; algoritmik boshqaruv; raqamli huquq.

Kirish:

XXI asrda raqamli texnologiyalar davlat boshqaruvini tubdan o‘zgartirmoqda. Dunyo bo‘ylab 170 dan ortiq davlat e-government strategiyasini qabul qilgan (UN E-Government Survey, 2024). O‘zbekiston Respublikasida «Raqamli O‘zbekiston — 2030» strategiyasi va Prezidentning PF-6079-son Farmoni (2020) doirasida raqamlashtirish jadal sur'atlarda olib borilmoqda. Bu jarayon ijro etuvchi hokimiyat funksiyalari, tuzilmasi va huquqiy tartibga solinishida fundamental o‘zgarishlarni keltirib chiqarmoqda.

Mazkur mavzu O‘zbekistonda e-government tizimining huquqiy asoslarini tahlil qilish va davlat boshqaruvida raqamlashtirish jarayonini huquqiy jihatdan tartibga solish muammolarini o‘rganish nuqtai nazaridan dolzarb hisoblanadi.

Asosiy qism:

Raqamlashtirish ijro etuvchi hokimiyat funksiyalarini sifat jihatdan o‘zgartirmoqda. Tadqiqot davomida aniqlangan asosiy transformatsiya yo‘nalishlari quyidagilardan iborat: qog‘oz hujjat aylanmasi o‘rniga elektron hujjat aylanmasi (EDO); yuzma-yuz ma'muriy xizmatlar o‘rniga onlayn davlat xizmatlari portali; insoniy qaror qabul qilish o‘rniga algoritmik qaror qo‘llab-quvvatlash tizimlari.

O‘zbekistonda my.gov.uz portali 800 dan ortiq davlat xizmatini onlayn taqdim etadi. EGIZ (Elektron Hukumat Integratsion Tizimi) barcha davlat idoralarini birlashtirib, ma'lumotlar almashishni ta'minlamoqda. Litsenziya.uz, Soliq.uz, Mehnat.uz platformalari esa ijro etuvchi hokimiyatning xizmat ko‘rsatish funksiyasini to‘liq raqamli formatga o‘tkazgan.

Tadqiqotda «algoritmik davlat boshqaruvi» tushunchasi huquqiy-nazariy jihatdan asoslangan. Sun'iy intellekt asosida qabul qilingan ma'muriy qarorlarning huquqiy maqomi, ular uchun shikoyat mexanizmi va mas'uliyat taqsimoti masalalari tahlil qilingan. Hozirgi kunda O‘zbekiston qonunchiligida AI-qarorlarni tartibga soluvchi maxsus normalar mavjud emasligi muhim huquqiy bo‘shliq sifatida aniqlangan.

Estoniya (X-Road tizimi), Singapur (GovTech agentlik modeli) va Janubiy Koreya (Government24 portal) tajribasi tahlili asosida O‘zbekiston uchun eng maqbul huquqiy model tavsiya etilgan. Xususan, «Elektron hukumat to‘g‘risida»gi yaxlit qonun qabul qilish va AI-boshqaruvni tartibga soluvchi alohida reglament joriy etish zarurligi asoslab berilgan.

Xulosa:

Raqamlashtirish ijro etuvchi hokimiyat funksiyalarini miqdor jihatdan emas, balki sifat jihatdan tubdan o'zgartirmoqda. O'zbekistonda texnik infratuzilma rivojlanishi huquqiy-normativ bazaning shakllanish sur'atidan sezilarli o'zib ketmoqda. Ushbu nomutanosiblikni bartaraf etish uchun: (1) «Elektron hukumat to'g'risida»gi yaxlit qonun qabul qilish; (2) algoritmik qarorlar uchun huquqiy mas'uliyat mexanizmlarini belgilash; (3) shaxsiy ma'lumotlar himoyasini e-government amaliyotiga moslashtirish zarur. Bu chora-tadbirlar O'zbekistonda raqamli davlat boshqaruvini huquqiy jihatdan mustahkamlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Raqamli O'zbekiston — 2030» strategiyasi to'g'risidagi Farmoni, PF-6079, 2020-yil 5-oktyabr.
2. O'zbekiston Respublikasining «Shaxsiy ma'lumotlar to'g'risida»gi Qonuni, 2019-yil 2-iyul, 72-son.
3. UN E-Government Survey 2024. — New York: United Nations, 2024.
4. OECD. Digital Government in OECD Countries 2023. — Paris: OECD Publishing, 2023.
5. Janssen M., Wimmer M.A. E-Government and the Information Systems Perspective. — Berlin: Springer, 2022.
6. Toshmatov N.A. O'zbekistonda elektron hukumat: muammo va istiqbollar. — Toshkent: TDYU, 2023.